Verslag: Themabijeenkomst cultuureducatie en -participatie van 9 oktober 2025

Datum: 9 oktober 2025
Locatie: 'De Bazuin'
Onderwerp: SWOT-analyses Cultuurparticipatie en Cultuureducatie
Deelnemers: genodigden Cultuurcafe, met een brede vertegenwoordiging uit de sector cultuureducatie en onderwijs.

1. SWOT Cultuurparticipatie

Sterktes
- Breed aanbod: van huiskamerkunst ('kunst aan de keukentafel') tot gemeenschapsprojecten ('Gaat goed community').
- Goede ideeën en energie: er is veel creativiteit en initiatiefkracht.
- Kennisdeling: professionals willen kennis delen en samenwerken.
- Rolmodellen en betrokkenheid: inzet van inspirerende mensen vergroot het bereik.
- Cultuurhuis als spil: functioneert als centrale plek voor ontmoeting en samenwerking.

Zwaktes
- Verbondenheid binnen bestaande platforms kan sterker: in de praktijk initiatieven vaak nog los van elkaar.
- Nieuwe generatie vooral online: traditionele vormen bereiken jongeren minder goed.
- Beleidskaders kunnen verder worden aangescherpt: de bestaande richting biedt een basis, maar vraagt op onderdelen om meer duidelijkheid en structuur.

Kansen
- Financiële ondersteuning versterken: nieuwe vormen van sponsoring en samenwerking met bedrijven.
- Workshops en subsidies: beter inspelen op behoeften van inwoners en makers.
- Drempels verlagen: meer toegankelijkheid in prijs, locatie en communicatie.
- Publieksbereik vergroten: gebruikmaken van nieuwe media en persoonlijke benadering.

Bedreigingen
- Bezuinigingen: minder middelen bedreigen continuïteit van initiatieven.
- Overcommercialisering: risico dat cultuur te veel op rendement wordt beoordeeld.
- Negatief imago: cultuur wordt soms gezien als 'linkse hobby'.
- Concurrentie met commerciële of online vrijetijdsvormen.

2. SWOT Cultuureducatie

Sterktes
- Sterk cultureel netwerk: 'We kennen elkaar, we weten elkaar te vinden.'
- Veel actieve organisaties: theater, ateliers, museum, muziek.
- Cultuurmaand: gezamenlijke paraplu voor samenwerking en zichtbaarheid.

Zwaktes
- Inclusiviteit: niet iedereen voelt zich vanzelfsprekend aangesproken of weet waar te beginnen ('Soms zoeken waar ik moet zijn').
- Bestaande organisaties niet optimaal benut: beperkte samenwerking of afstemming.

Kansen
- Inzetten op voorbeeldfuncties: cultuurmakelaars en rolmodellen inzetten.
- Persoonlijke benadering: aandacht voor jongeren, diversiteit en inclusiviteit.
- Nieuwe thematieken: aansluiten bij belevingswereld jongeren (mentale gezondheid, klimaat, zingeving).

- Verbinding tussen educatie en participatie: marktplaats of cultuurhuis als broedplaats.

Bedreigingen
- Ontbreken van inclusieve kartrekkers: gebrek aan diversiteit in leiderschap en voorbeelden.
- Uitlek van publiek en talent: mensen zoeken buiten Gorinchem aanbod (‘Mist Gorinchem aanbod?’).
- Versnippering: zonder structurele samenwerking verzwakt de impact van educatie-initiatieven.

SWOT-analyses Cultuurparticipatie en Cultuureducatie

Cultuurparticipatie

In Gorinchem is een breed en levendig palet aan culturele initiatieven zichtbaar, variërend van kleinschalige huiskamerprojecten zoals Kunst aan de keukentafel tot gemeenschapsvormende trajecten als Geworteld in Gorinchem. De stad bruist van creativiteit, initiatiefkracht en betrokkenheid. Makers, vrijwilligers en bewoners zetten zich in om cultuur dicht bij mensen te brengen en elkaar te inspireren. Professionals tonen een sterke bereidheid om kennis te delen en samen te werken, wat zorgt voor verbinding en vernieuwing. Ook het inzetten van lokale rolmodellen vergroot het bereik van initiatieven en stimuleert participatie.

Tegelijkertijd is de culturele infrastructuur nog versnipperd. Veel initiatieven opereren zelfstandig en missen een gezamenlijk kader of herkenbare basis. Hierdoor blijft het lastig om de samenhang en zichtbaarheid te vergroten. Vooral bij jongeren, die zich hoofdzakelijk online oriënteren, sluiten traditionele vormen van cultuurparticipatie minder goed aan. De behoefte aan een helder beleidsmatig kader en een fysieke plek waar ontmoeting, samenwerking en uitwisseling kunnen plaatsvinden, wordt daardoor steeds duidelijker.

De komst van het toekomstige Cultuurhuis biedt kansen. Deze nieuwe voorziening kan uitgroeien tot een herkenbare spil in het culturele netwerk van de stad; een plek waar makers, bewoners en organisaties elkaar vinden, nieuwe initiatieven ontstaan en kennisdeling structureel wordt verankerd. Daarnaast liggen er mogelijkheden om met gerichte financiële ondersteuning (onder andere een cultuurfonds), nieuwe vormen van sponsoring en betere afstemming met het bedrijfsleven de basis voor cultuurparticipatie te versterken. Door drempels te verlagen op het gebied van prijs, locatie en communicatie, en meer gebruik te maken van persoonlijke en digitale benaderingen, kan een breder en diverser publiek worden bereikt.
Daarbij blijft alertheid geboden voor enkele bedreigingen. Structurele bezuinigingen kunnen de continuïteit van initiatieven onder druk zetten, en een te sterke nadruk op economisch rendement kan de maatschappelijke betekenis van cultuur ondermijnen. Ook het risico bestaat dat cultuur, ten onrechte, wordt neergezet als een ‘linkse hobby’. Tot slot vormt de concurrentie met commerciële en digitale vrijetijdsvormen een blijvende uitdaging voor het behouden van betrokkenheid.

Cultuureducatie

Op het terrein van cultuureducatie beschikt Gorinchem over een stevige basis en een rijk netwerk van actieve organisaties, waaronder scholen, ateliers, muziekdocenten, theaterinstellingen en musea. De samenwerking tussen deze partijen verloopt overwegend positief; men kent elkaar en weet elkaar goed te vinden. De jaarlijkse Cultuurmaand fungeert daarbij als herkenbaar platform voor samenwerking, zichtbaarheid en verbinding met het onderwijs.
Toch is er ruimte voor versterking. Niet alle inwoners, ouders of scholen weten de weg naar culturele activiteiten vanzelf te vinden, en niet iedereen voelt zich vanzelfsprekend aangesproken. Ook blijkt dat de bestaande instellingen nog niet altijd optimaal gebruikmaken van elkaars kennis en infrastructuur.

De komende jaren liggen er kansen om cultuureducatie inclusiever, actueler en meer verbonden met het dagelijks leven van jongeren te maken. Door het inzetten van cultuurcoaches en

rolmodellen kan de verbinding tussen onderwijs, jongeren en culturele instellingen worden versterkt. Nieuwe thematieken – zoals mentale gezondheid, duurzaamheid en zingeving – sluiten goed aan bij de belevingswereld van jongeren en kunnen een brug slaan tussen educatie en persoonlijke ontwikkeling. In dit verband biedt het toekomstige Cultuurhuis Gorinchem kansen om uit te groeien tot een broedplaats waar cultuureducatie en participatie elkaar versterken. Als marktplaats voor ontmoeting, samenwerking en experiment kan het Cultuurhuis bijdragen aan een duurzame verankering van cultuur in het dagelijks leven van Gorinchemse inwoners. Tegelijkertijd vragen enkele risico's om aandacht. Het ontbreken van inclusieve kartrekkers en diverse voorbeeldfiguren beperkt de herkenbaarheid van cultuur voor bredere doelgroepen. Ook bestaat de kans dat publiek en jong talent hun weg buiten de stad zoeken als het lokale aanbod onvoldoende aansluit bij hun ambities. Zonder structurele samenwerking en gezamenlijke koers dreigt bovendien versnippering, waardoor de impact van educatie-initiatieven kan afnemen.

Samenvattend
De SWOT-analyses laten zien dat Gorinchem beschikt over een rijke culturele basis, gedreven door creativiteit, betrokkenheid en samenwerking. Tegelijkertijd is er behoefte aan meer samenhang, duidelijke kaders en inclusieve structuren. De verwachte realisatie van het Cultuurhuis Gorinchem biedt de kans om cultuurparticipatie en cultuureducatie duurzaam met elkaar te verbinden. Door deze nieuwe voorziening te benutten als ontmoetingsplek, broedplaats en kenniscentrum, kan cultuur zich verder ontwikkelen tot een krachtig middel voor verbinding, identiteit en sociale samenhang binnen de stad.